

ТЕРИТОРІЯ УКРАЇНИ ЯК ПРОСТІР ВИЧЕРПАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВ НА ЗНАКИ ДЛЯ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Анатолій ГОНРІСЕВИЧ,

фахівець з права інтелектуальної власності,
м. Київ

У низці досліджень фахівців з права інтелектуальної власності стверджується, що в українському законодавстві відсутнє чітке закріплення національного, регіонального чи міжнародного принципу вичерпання прав на знаки для товарів і послуг [1, 2]. При цьому зазначається, що абзац третього пункту 6 статті 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» (далі – Закон) не містить прямої вказівки щодо території введення того чи іншого товару в цивільний оборот, що саме і призводить до неоднозначності трактування стосовно принципу вичерпання прав.

Проте із цим висновком погодитися не можна, зважаючи на таке.

Статтею 1 Конституції України проголошено, що Україна є суверенна і правова держава.

Декларація про державний суверенітет України визначає державний суверенітет як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади республіки в межах її території, та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах. При цьому зазначає, що наша держава здійснює верховенство на всій своїй території.

Стаття 2 Конституції України також передбачає поширення суверенітету України на всю її територію.

Із суверенності державної влади випливає, що за загальним принципом чинність закону поширюється на всіх фізичних та юридичних осіб, що перебувають на території держави, і на яких поширюється формальна обов'язковість закріплених у ньому юридичних норм.

Ситуації, коли на території однієї держави застосовується закон іншої держави, передбачаються міжнародними

(зокрема, міждержавними) угодами [3].

Національними законодавчими актами, якими регулюються цивільні відносини щодо знаків для товарів і послуг (торговельних марок), є Цивільний кодекс України (далі – ЦК України) та Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».

Частиною шостою статті 4 ЦК України встановлено, що «цивільні відносини регулюються однаково на всій території України».

Згідно з преамбулою Закону «цей Закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на знаки для товарів і послуг (далі – знак) в Україні».

Отже, приписи частини шостої статті 4 ЦК України та преамбули Закону вказують на те, що ці акти регулюють лише ті відносини щодо здійснення права власності на знаки для товарів і послуг, які виникають виключно в Україні (на її території). Відтак не має жодної потреби окремо зазначати про це в Законі щодо певних вибіркового відносин з цивільного обороту знаків. Саме тому усі норми статті 16 Закону стосовно прав власника свідоцтва не містять посилань на територію їх дії.

З огляду на зазначені вище загальновідомі положення теорії права, Конституції України, ЦК України та Закону твердження про відсутність територіальних обмежень для цивільних відносин, врегульованих абзацом третім пункту 6 статті 16 Закону, суперечить положенням преамбули Закону.

Зважаючи на викладене, врегульовані абзацом третім пункту 6 статті 16 Закону цивільні відносини щодо непоширення виключного права власника

свідомства України на знак для товарів і послуг забороняти іншим особам використовувати без його згоди зареєстрований знак на використання знака для товару, введеного під цим знаком в цивільний оборот власником свідомства чи за його згодою, стосуються лише введення товару в цивільний оборот виключно на території України.

За статтею 9 Конституції України частиною національного законодавства України є чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Такими договорами у сфері інтелектуальної власності також передбачено територіальний (національний) режим дії прав на знаки.

Зокрема, статтею 6 Паризької конвенції про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року встановлена незалежність охорони одного й того ж знака в різних країнах.

Згідно з статтями 4 Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 року та Протоколу до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків, прийнятого в Мадриді 28 червня 1989 р., дія міжнародної реєстрації полягає в тому, що у кожній зацікавленій Договірній країні знаку надається така сама охорона, як і у випадку, коли б він був заявлений там безпосередньо.

За принципами статті 160 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року (далі – Угода про асоціацію між Україною та ЄС) Сторони можуть встановлювати власний режим вичерпання прав інтелектуальної власності з урахуванням положень Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 року (далі – Угода ТРІПС).

Відповідно до статті 17 Угоди ТРІПС «Члени можуть надавати обмежені винятки з прав, що надає товарний знак,

таких як чесне використання описових термінів, за умови, що такі винятки враховують законні інтереси власника товарного знака та третіх сторін».

Отже, ні Угода ТРІПС, ні Угода про асоціацію між Україною та ЄС не встановлюють міжнародних зобов'язань України щодо встановлення режиму вичерпання прав на знаки для товарів і послуг. Вони відносять вирішення цього питання виключно до компетенції держави.

Статтею 474 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС передбачено, що Україна здійснюватиме поступове наближення свого законодавства до права ЄС.

Режим вичерпання прав в країнах Європейського Союзу встановлено Директивою (ЄС) 2015/2436 Європейського Парламенту та Ради від 16 грудня 2015 року про зближення законодавства держав-членів стосовно торговельних марок (нова редакція).

Статтею 15 цієї Директиви встановлено такий режим вичерпання прав, наданих національною торговельною маркою:

«1. Торговельна марка не надає правоволодільцю права забороняти використання її стосовно товарів, які були розміщені на ринку ЄС під такою торговельною маркою правоволодільцем або за його згодою.

2. Пункт 1 не застосовується, якщо у правоволодільця існують законні підстави заперечувати проти подальшої комерціалізації товарів, особливо, коли стан товарів змінено чи погіршено після їх розміщення на ринку».

Отже, в країнах ЄС застосовується територіальний режим вичерпання прав, який поширюється на територію ЄС.

У зв'язку із задекларованим курсом на вступ України до ЄС, необхідністю наближення законодавства України до права ЄС вбачається доцільним запровадити в Україні режим територіального вичерпання прав з поширенням його на територію Європейського Союзу. Стосовно інших країн встановити націо-

Територія України як простір вичерпання національних прав на ЗТ

нальний режим вичерпання прав.

Викладене вище дає підстави для такого обґрунтованого висновку: запровадження в Україні національного/регіо-

нального режиму вичерпання прав на знаки для товарів і послуг не буде суперечити існуючим міжнародним зобов'язанням України.

А.

Використані джерела:

1. О. Букуєва. Застосування принципу вичерпання прав на знак для товарів та послуг. Нормативне регулювання і правозастосовна практика — Юридична газета. № 21 (363) від 21 травня 2013 р.
2. М. Лискошич. Почему иностранным компаниям может быть выгоден «серый импорт» <http://www.liga.net/08.07.2016>.
3. Юридична енциклопедія: в 6 т. — К. «Укр. енцикл.», Т. 2 — 1999.